

Sebepoznání a sebevědomí

Rudolf Steiner

Kolín nad Rýnem, 2. ledna 1913

Než zahájíme vlastní esoterní úvahu, je třeba říci, zvláště také pro naše zahraniční přátele, že se v našem esoterním proudu musíme úplně rozejít s tím, co jde světem, zastupováno paní Besantovou. Z důvodu pravdivosti se můžeme rozejít s činy určité osobnosti, vůči osobnosti samotné si však musíme zachovat neochvějnou lásku a možná právě proto jí zvýšenou měrou věnovat svou sympatii - právě proto, že musíme odmítnout její činy.

Bývají pomíjena slova paní Besantové z roku 1906, v nichž prosí všechny, kdo ji opravdu milují, aby ji - přijde-li den jejího pádu - z lásky k ní nehodnotili černobíle. Okultismus je zkrátka nebezpečná cesta a každý by si měl být vědom toho, že v hloubi lidské duše mohou dřímát síly, které se možná v obvyklém životě neprojeví, avšak vyplují na povrch, vstoupí-li člověk na stezku plnou nástrah; proto je třeba být ustavičně na stráži ve své vlastní duši a pamatovat na slova: „Bděte a modlete se!“

Kdo chce vstoupit do duchovních světů, musí především pěstovat přísné sebepoznání. Řád esejců - jehož vznešení učitelé naučili také v Nazaretu chlapce Ježíše, kterého nazýváme Ježíšem Lukášova evangelia, extraktu vši moudrosti, jak ho právě tato bytost potřebovala - měl dvě zvláště důležitá pravidla, jež nám mohou ukázat, nakolik je právě naše dnešní doba vzdálena od spirituálnosti. Jedno pravidlo znělo: Před východem slunce a po jeho západu nesmí žádný esejec mluvit o světských věcech. A pro ty, kdo postoupili na vyšší stupně, bylo toto důležité pravidlo esejců zesíleno tím, že žáka neměly v uvedený čas zaměstnávat ani *myšlenky* světského druhu. Druhý důležitý pokyn zněl: Než vyjde slunce, má každý esejec prosit, ať se tak stane a aby síla slunce zářila lidem každý den. - Tato pravidla nám ukazují, jak významně jsme svou bytostí propojeni s událostmi duchovního světa, z něhož se ráno vynořujeme a do něhož se noříme, když večer usínáme.

Jak málo naše doba žije podle těchto zákonů vnějších a vnitřních cyklů, ukazuje dobře chování lidí naší současnosti při takovém vnějším cyklu, jakým je přechod silvestrovské noci v nový rok. Všechno, co tu lidé činí a co před usnutím podnikají, jako by bylo zacíleno na to, aby se zvláště hluboce spojili s materiálním světem, místo aby tento okamžik využili k pohledu zpět.

Tomuto vnějšímu cyklu odpovídá v člověku jeden vnitřní cyklus: cyklus bdění a spánku. Večer člověk své astrální tělo a Já vytáhne z fyzického a éterného těla a v astrálním těle a v Já žije v ryze duchovním světě. Uvědomme si moment usínání, než pozvolna nastane bezvědomí.

Běžný člověk tedy nemá v noci v duchovním světě vědomí. Může se ovšem stát, že se dostaví jasnozřivé okamžiky a on v obraze spatří dole to, co opustil. Toto fyzické a éterné tělo uvidí dotyčný člověk podle toho, jaká je jeho duševně-duchovní konstituce; tento obraz se bude lišit podle temperamentu a charakteru. Člověk, který přebývá ve fyzickém a éterném

těle pociťuje spíše jako bydlení v domě a jehož mysl je tedy zaměřena spíše na vnější život, také uvidí fyzické a éterné tělo jako dům s branou, kterou musí projít. Člověk, který pomíjivost pozemského života prožívá spíše jako okamžik určité nálady - a nikoli jako charakterovou vlohu - spatří obraz rakve, v níž leží zemřelý.

Jestliže člověk již přijal leccos ze spirituálního života, je možné, že se mu - jako symbol toho, že toto fyzické a éterné tělo nám božské mocnosti vytvářely již v průběhu saturnského a slunečního období - ukáže obraz anděla, světelné postavy, podávající mu kalich a představující pradávna slova lidstva: Z Boha jsme zrozeni: E. D. N.

Místo toho, co kdysi esejec činil ráno, než vyšlo slunce, a co dnes už činit nelze, se má novodobý esoterik ráno, když se vnoří do svého fyzického a éterného těla, proniknout svátým citem: vznešení bohové pro nás během dlouhých dob za saturnského a slunečního vývoje z Boží vůle vytvořili a vystavěli toto fyzické a éterné tělo, abychom v něm mohli rozvíjet vědomí. V tomto vědomí bude esoterik prosit Boha - duchovní slunce, které je reprezentováno fyzickým sluncem - necht' mu každého rána, kdy vystupuje z duchovního světa, ponechá a zachová toto fyzické a éterné tělo, aby rozvíjel vědomí ve fyzickém světě. Neboť co bychom byli, kdyby nám někdo přes noc toto fyzické a éterné tělo vzal? Přemohl by nás pak tento pocit bezvědomí.

Když se náležitě pronikneme skutečností, že nám bohové zbudovali toto fyzické a éterné tělo, budeme prožívat, že náš mozek - a můžeme to prožívat u každého článku našeho těla - není něčím vázaným jen na naše fyzické tělo, ale že se rozprostírá do podoby duté koule, v níž spočívají hvězdy se svými drahami; a tyto hvězdy, jež zde mají své dráhy, jsou naše myšlenky. Mikrokosmos se tak stane makrokosmem! V našem mozku jsou směstnány obrovské síly celého kosmu a my cítíme jejich propojení s námi. Vše, co nás přes Saturn, Slunce a dále dědičnou linií vedlo až k našemu nynějšímu narození, musíme označit průpovědí: E. D. N.

Stejně jako bychom museli zůstat bezvědomí, kdybychom se ráno nemohli vnořit do svého fyzického a éterného těla, uhasí i průchod branou smrti veškerý vědomý život. Před mystériem na Golgotě dostával člověk na základě zásobní síly, která byla lidstvu dána na cestu, post mortem (po smrti) vědomí, jež mu poskytlo vědomí v duchovním světě. Tento dar bohů byl však pozvolna spotřebován, a [starý] Řek věděl, že po smrti je jeho údělem žít v říši stínů. Bylo tomu tak z vůle bohů. Vědomí bylo utlumené, mělo ráz stínu, a proto Řek vkládá do úst jednomu ze svých nejvýznamnějších slova: Raději žebrákem na zemi, než králem v říši stínů!

Díky mystériu na Golgotě byla vytvořena nová substance, jež mohla dát vědomí lidem, kteří jsou post mortem v duchovním světě. Tato substance plynula z mystéria na Golgotě. Vnořením se do této Kristovy substance mají lidé možnost rozvíjet po smrti v duchovním světě vědomí. Proto bychom si každý večer, když usínáme a vstupujeme do duchovního světa, měli připomenout a proniknout se citem: V Kristu umíráme! - Neboť Kristův impuls nás svou životní silou, přemáhající smrt, může po smrti zachovat v duchovním světě vědomé. Protože však nic ve fyzickém světě není dost velké a svaté na to, aby porozumělo tomuto mystériu, které lidstvu daroval Ježíš Kristus, nemá být ani nic z toho, co patří světu, dokonce

ani hláska řeči, použito k naznačení tohoto mystéria, tohoto velkého a nezbadatelného tajemství, jež je obsaženo v tom, co plyne z mystéria na Golgotě. Proto esoterik mlčí slovem i myšlenkou na místě, kde by muselo být vysloveno svaté, nevýslovné jméno. Jen hluboce cítí svatost této chvíle: I.---M.

Avšak i když má člověk po smrti vědomí, nemá tím ještě sebevědomí, to, čím sám sebe poznává jako individuální bytost v duchovním světě a shledává se s bratry a sestrami, s nimiž žil ve fyzickém světě. K tomu, abychom tuto svou bytost nalézali a v sebevědomí procítali v duchovním světě, poté co jsme byli vnořeni v substanci Krista, k tomu nám může pomoci jen prožívání našeho vyššího Já, jež je nám darováno Duchem svátým, skrze nějž se nám dostává naděje: V Duchu svátém dojdeme vzkříšení! - P. S. S. R. - a procitneme k sebevědomému životu. A tak můžete sedět doma a s vroucností a hlubokou vážností vykonávat svou meditaci, jejímž stěžejním motivem je tato prazákladní modlitba lidstva: E. D. N. - I.---M. - P. S. S. R. A při tom máte myslet na všechny, kteří nejsou zde - možná z důvodu utrpení a bolesti - a budete-li správně vykonávat to, co nám předepisuje naše esoterika, pošlete jim pak myšlenky naplněné silou. Neboť v duchovním světě je tomu tak, že se člověk nejprve musí učinit hodným toho, aby mohl k požehnání pro sebe i ostatní používat to, co je nám v esoterice dáváno.

Takovéto hodiny nemáte pojímat rozumem a mozkiem, nýbrž máte ve své duši vyvolat cit, který vám řekne, že slova jako tato: E. D. N. - I. C. M. - P. S. S. R., jež jsou nám dána Mistry moudrosti a souznění citů, nemohou být vyčerpána mnohonásobným promýšlením, ale musí být brána hlouběji a hlouběji. A tak byste i dnes, když jste o něco hlouběji porozuměli prazákladní modlitbě lidstva, k ní měli připojit očekávání, že v pozdější době k ní mohou být a budou poskytnuta ještě hlubší zjevení.

V duchu spočíval zárodek mého těla...

GA 266/III